

Sygn. akt VIII *Pa 125/18*

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 listopada 2018 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w składzie:

Przewodniczący:	SSO Małgorzata Andrzejewska (spr.)
Sędziowie:	SSO Jolanta Łanowy-Klimek SSR del. Anna Capik-Pater
Protokolant:	Ewa Gambuś

po rozpoznaniu w dniu 22 listopada 2018r. w Gliwicach

sprawy z powództwa U. M. (M.)

przeciwko Spółce (...) Spółce Akcyjnej w B.

o wypłatę świadczenia rekompensacyjnego z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Rejonowego w T.

z dnia 14 maja 2018 r. **sygn. akt** IV P 145/18

1) zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że powództwo oddala;

2) odstępuje od obciążania powódki kosztami postępowania.

(-) SSR del. Anna Capik-Pater (-) SSO Małgorzata Andrzejewska (spr.) (-) SSO Jolanta Łanowy-Klimek

Sędzia Przewodniczący Sędzia

Sygn. akt VIII Pa 125/18

UZASADNIENIE

Powódka U. M. wniosła w dniu 8 lutego 2018r. odwołanie od odmowy przyznania przez Spółkę (...) S.A. w B. świadczenia rekompensacyjnego z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla.

W uzasadnieniu wskazała, że w maju 2013r. przeszła na świadczenia przedemerytalne a od 30 października 2015r. przeszła na emeryturę. W roku 2015 wypowiedziano jej prawo do deputatu węglowego.

W odpowiedzi na pozew pozwana Spółka (...) S.A. w B. wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów procesu. W uzasadnieniu wskazała, że powódka przeszła na świadczenie przedemerytalne a nie na emeryturę, nie jest więc osobą uprawnioną.

Wyrokiem z dnia 14 maja 2018r. Sąd Rejonowy w T. zasądził od pozwanej na rzecz powódki kwotę 10.000zł tytułem świadczenia rekompensacyjnego z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że powódka U. M. pracowała w (...) S.A. Oddział KWK (...).

Powódka od 25 maja 2013r. przeszła na świadczenia przedemerytalne a następnie od 30 października 2015r. przeszła na emeryturę górniczą. W tym okresie powódka miała prawo do deputatu węglowego, które powódce wypowiedziano w ramach wypowiedzenia układu zbiorowego pracy.

Powódka zwróciła się o zapłatę świadczenia rekompensacyjnego do pozwanej Spółki. Pozwana Spółka odmówiła przyznania rekompensaty.

W rozważaniach prawnych Sąd wskazał, że zgodnie z art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 12 października 2017r. o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla wysokość rekompensaty z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla wynosi 10.000zł. Rekompensata ta zgodnie z art. 3 ustawy przysługuje osobie uprawnionej, z wyjątkiem osoby uprawnionej, której roszczenia z tytułu prawa do bezpłatnego węgla podlegają zaspokojeniu na podstawie prawomocnego wyroku sądowego.

Pod pojęciem osoby uprawnionej zgodnie z art. 2 pkt 1 ustawy rozumie się emeryta i rencistę mających ustalone prawo do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy i pobierających to świadczenie, uprawnionych w trakcie pobierania świadczenia z tytułu emerytury lub renty do bezpłatnego węgla na podstawie postanowień układów zbiorowych pracy, porozumień lub innych regulacji obowiązujących w przedsiębiorstwie górniczym, które utraciły moc obowiązującą przed dniem wejścia w życie ustawy, na skutek zawartych porozumień lub dokonanych wypowiedzeń, a także wdowy, wdowców i sieroty mających ustalone prawo do renty rodzinnej po osobie, o której mowa wyżej.

Przesłankami warunkującymi prawo do otrzymania świadczenia rekompensacyjnego są przejście na emeryturę lub rentę z przedsiębiorstwa górniczego oraz posiadanie prawa do bezpłatnego węgla na podstawie postanowień układu zbiorowego pracy, porozumienia lub innej regulacji obowiązującej w przedsiębiorstwie górniczym, które utraciły moc obowiązującą przed dniem wejścia w życie ustawy, na skutek zawartych porozumień lub dokonanych wypowiedzeń.

Pod pojęciem przedsiębiorstwa górniczego rozumieć zaś należy spółkę węglową - jednoosobową spółkę Skarbu Państwa, która prowadziła w dniu 31 grudnia 2011r. wydobywanie węgla kamiennego na podstawie koncesji, a także spółkę, w której Skarb Państwa lub spółki węglowe posiadały w dniu 31 grudnia 2011r. akcje lub udziały, która prowadziła w tym dniu wydobywanie węgla kamiennego na podstawie koncesji.

W dalszych rozważaniach Sąd odwołał się do uzasadnienia projektu ustawy.

Sąd uznał, że żądanie pozwu winno zostać uwzględnione.

Powódka z przedsiębiorstwa górniczego przeszła najpierw na świadczenia przedemerytalne, a dopiero w roku 2015 na emeryturę górniczą, jednak w okresie tym posiadała prawo do deputatu węglowego, które to prawo następnie jej wypowiedziano. Jednocześnie przy przejściu na świadczenie przedemerytalne powódka była zapewniana, że nie utraci prawa do deputatu w związku z poprzedzeniem emerytury świadczeniem przedemerytalnym. Powódka pracowała na kopalni od 1988r. do 2013r. i niewątpliwie jest, że gdyby nie przejście na świadczenie przedemerytalne to przechodząc w roku 2015 na emeryturę powódka posiadałaby prawo do świadczenia rekompensacyjnego. Sytuacja ta prowadzi Sąd do przekonania, że zasady współżycia społecznego z art. 8 k.p. wymagają uznania, że powódka mieści się w kategorii

osoby uprawnionej do świadczenia rekompensacyjnego. Powódka w istocie przeszła na emeryturę z przedsiębiorstwa górniczego, choć nie bezpośrednio a poprzez świadczenie przedemerytalne.

Apelację wywiodła pozwana zaskarżając wyrok w całości, wnosząc o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powódki na rzecz pozwanej zwrotu kosztów postępowania w tym kosztów zastępstwa radcy prawnego według norm przepisanych.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzuciła naruszenie prawa materialnego - art. 2 pkt. 1 ustawy z dnia 12 października 2017r. o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla poprzez jego błędne zastosowanie polegające na uznaniu, że powódka jest osobą uprawnioną.

W uzasadnieniu apelujący przytoczył treść powołanego art. 2 ust. 1 ustawy oraz wskazał, że powódka zatrudniona była w przedsiębiorstwie (...) S.A., która zlikwidowała prawo emerytów do deputatu węglowego na mocy uchwały 875/2014 z dnia 19 września 2014r. zarządu (...) S.A. w sprawie likwidacji prawa emerytów i rencistów i innych uprawnionych osób do bezpłatnego węgla, ze skutkiem obowiązującym od dnia 1 stycznia 2015r. Oznacza to zdaniem apelującego, że w dacie, w której powódka przeszła na emeryturę przepisy zakładowe nie przewidywały już prawa do deputatu węglowego, a w związku z tym powódka nie spełnia ustawowego wymogu do uzyskania rekompensaty w postaci posiadania uprawnienia do bezpłatnego węgla w trakcie pobierania świadczenia emerytalnego lub rentowego, zgodnie z przepisami zbiorowego układu pracy.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja strony pozwanej jest zasadna.

Sąd pierwszej instancji prawidłowo przeprowadzając postępowanie dowodowe nieprawidłowo jednak ustalił, że powódka jest osobą uprawnioną do rekompensaty w rozumieniu art. 2 pkt. 1 ustawy z dnia 12 października 2017r. o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla (Dz.U. z 2017r., poz. 1971).

Źródłem prawa do deputatu węglowego było Porozumienie z dnia 20 grudnia 2004r. zawarte pomiędzy zarządem (...) S.A., a związkami zawodowymi. Tym samym każdy górnik z chwilą uzyskania statusu emeryta lub rencisty nabywał prawo do deputatu węglowego przeznaczonego dla emerytów i rencistów. Prawo to było nie niezależne od wcześniej wypłacanego deputatu węglowego dla pracowników.

Zarząd (...) S.A. w K. – w związku z trudną sytuacją ekonomiczno-finansową i zagrożeniem upadłością – począwszy od dnia 1 stycznia 2015r. dokonał likwidacji prawa emerytów, rencistów i innych uprawnionych osób do bezpłatnego węgla.

W następstwie tego emeryci i renciści lub inne osoby uprawnione po 2014r. pozbawieni zostali prawa do deputatu węglowego. Natomiast prawo do deputatu węglowego nie zostało odebrane nadal pracującym pracownikom kopalń.

W dniu 12 października 2017r. uchwalona została ustawa o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla (Dz.U. z 2017r., poz. 1971), która weszła w życie w dniu 24 października 2017r. Przedmiotem regulacji stała się realizacja przez przedsiębiorstwa górnicze świadczeń rekompensacyjnych z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla (art. 1 ustawy). Za osoby uprawnione do tego świadczenia ustawa traktuje dwie kategorie osób (art. 2 ust. 1 lit a, b):

1) emeryta i rencistę mających ustalone prawo do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy i pobierających to świadczenie, uprawnionych w trakcie pobierania świadczenia z tytułu emerytury lub renty do bezpłatnego węgla na podstawie postanowień układów zbiorowych pracy, porozumień lub innych regulacji obowiązujących w przedsiębiorstwie górniczym, które utraciły moc obowiązującą przed dniem wejścia w życie ustawy, na skutek zawartych porozumień lub dokonanych wypowiedzeń,

2) wdowy, wdowców i sieroty mających ustalone prawo do renty rodzinnej po osobie powyżej wymienionej.

W uzasadnieniu do projektu ustawy o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla – druk sejmowy nr (...) – projektodawca (Rada Ministrów) wskazał, że celem projektu było wypłacenie finansowanego ze środków budżetu państwa świadczenia rekompensacyjnego z tytułu trwałej utraty prawa do bezpłatnego węgla, rekompensującego w możliwie jak największym stopniu korzyści utracone w wyniku nieotrzymywania deputatu węglowego bądź ekwiwalentu pieniężnego.

Każda z osób spełniających określone w projektowanej ustawie przesłanki otrzymania świadczenia rekompensacyjnego miała wystąpić o jego wypłatę poprzez złożenie odpowiedniego wniosku, przy czym wysokość rekompensaty nie stanowiła równowartości przysługującego węgla ani za lata, w których nie był już wydawany osobom uprawnionym, ani za lata przysze, w których mógłby być wydawany, gdyby uprawnienie nie zostało odebrane.

Osobą uprawnioną w rozumieniu projektowanej ustawy jest emeryt lub rencista, który nie tylko miał ustalone prawo do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy, ale również pobierał świadczenie z tego tytułu. Osobie takiej przysługiwało na podstawie przepisów wewnętrznie obowiązujących w przedsiębiorstwie górniczym, prawo do bezpłatnego węgla, które trwale utracił przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy. Ponadto osobą uprawnioną w zamiarze projektodawcy jest: wdowa, wdowiec i sieroty mające ustawowe prawo do renty rodzinnej po osobie uprawnionej, tak jak to było określone w zakładowych układach zbiorowych pracy i porozumieniach z nimi związanych.

Natomiast osobą nieuprawnioną w rozumieniu projektu ustawy jest pracownik przedsiębiorstwa górniczego, który miał ustalone prawo do emerytury lub renty na dzień skutecznego wypowiedzenia prawa do bezpłatnego węgla emerytom i rencistom, ale nie rozwiązał stosunku pracy i nie wystąpił do ZUS z wnioskiem o wypłatę emerytury lub renty. Przedsiębiorstwa górnicze skutecznie wypowiedziały wewnątrzzakładowe przepisy prawa pracy, dotyczące prawa do bezpłatnego węgla, tylko w przypadku emerytów i rencistów, którzy spełniają jednocześnie dwa warunki, tj. nabyli uprawnienia oraz pobierają świadczenie z ZUS. Wewnątrzzakładowe przepisy prawa pracy obowiązujące w przedsiębiorstwach górniczych nadal przyznają prawa dla pracowników. W związku z powyższym niezaliczenie do grupy osób uprawnionych pracowników, którzy nabyli uprawnienie do emerytury lub renty, ale nie pobierali świadczenia, ma na celu wyeliminowanie przypadków, w których osoba taka pobiera deputat przysługujący pracownikom.

Mając na uwadze powyższe rozważania należy wskazać, iż brak jest jakichkolwiek podstaw do przyjęcia, że świadczenie rekompensacyjne z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla przysługuje tym emerytom i rencistom górniczym, których stosunek pracy ustał już po dniu utraty mocy układów zbiorowych pracy czy porozumień przyznających wcześniej prawo do deputatu węglowego emerytom i rencistom. Nie można bowiem uznać, żeby osoby takie utraciły kiedykolwiek prawo do bezpłatnego węgla dla emerytów i rencistów, skoro nigdy go nie nabyły. Tym samym osoby te nie poniosły żadnej szkody.

W niniejszej sprawie powódka przeszła na emeryturę w dniu 30 października 2015r. tj. w dniu kiedy w (...) S.A. nie obowiązywały już przepisy przyznające byłym pracownikom prawo do deputatu węglowego. Powódka z chwilą stania się pracownikiem tej spółki węglowej uzyskał jedynie hipotetyczną możliwość nabycia w przyszłości prawa do tego świadczenia, które w chwili nabycia uprawnień emerytalnych już nie istniało. W konsekwencji powódka nie jest objęta hipotezą norm art. 2 ust. 1 lit a, b ustawy o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla i Spółka (...) S.A. jako przedsiębiorstwo wypłacające w rozumieniu przedmiotowej ustawy słusznie odmówiło przyznania jej świadczenia rekompensacyjnego z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla.

Okoliczność, że powódka przed przejściem na emeryturę otrzymywała świadczenie przedemerytalne i wypłacano jej wówczas ale tylko do końca 2014r. deputat węglowy jest bez znaczenia. Najistotniejsze jest bowiem to, że jako emerytka nie była ona nigdy uprawniona do deputatu węglowego. Natomiast osoby pobierające świadczenie przedemerytalne nie zostały zaliczone do kręgu osób uprawnionych w rozumieniu ustawy.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy, na mocy art. 386 § 1 k.p.c., zmienił zaskarżony wyrok powództwo oddalił.

Na mocy art. 102 k.p.c. Sąd odstąpił od obciążania powódki kosztami postępowania. Sąd miał na uwadze charakter sprawy oraz przekonanie powódki o zasadności swojego roszczenia, które początkowo zostało uwzględnione przez Sąd pierwszej instancji. Sąd Rejonowy też uznał, że charakter rozpoznawanej sprawy uzasadnia odstąpienie od obciążania kosztami postępowania (odstąpiono w tym przypadku od obciążania kosztami stroną pozwaną). Ponadto Sąd uwzględnił okoliczności, że powódka, która ma obecnie prawie 64 lata, jest osobą już niepracującą, pobiera ona emeryturę ale nie jest to świadczenie w znaczniej wysokości - odpowiadającej emeryturom pracowników dołowych.

(-) SSO Jolanta Łanowy-Klimek (-) SSO Małgorzata Andrzejewska(spr.) (-) SSRdel. Anna Capik-Pater

Sędzia Przewodniczący Sędzia